

LEKEBERGS
KOMMUN

Handlingsplan för *Framtidens socialnämnd*

Fastställd av: **Socialnämnden**
Datum: **2020-04-01**
Ansvarig för revidering: **Socialnämnden**
Ansvarig tjänsteperson: **Förvaltningschef**
Diarienummer: **SON 19-122**

Policy
Program
>Plan
Riktlinje
Regler

Innehållsförteckning

1	Bakgrund.....	3
1.1	Syfte.....	3
1.2	Mål.....	3
2	Insatser och åtgärder	4
2.1	Rehabiliterande arbetsätt	4
2.1.1	Strukturerad arbetsmetod	4
2.1.2	Ökad rehabiliteringskunskap.....	5
2.1.3	Trygg hemgång	6
2.1.4	Förebyggande och främjande arbete	6
2.1.5	Välfärdsteknik.....	7
2.2	Mot egen försörjning.....	7
2.2.1	Arbetsmarknadsinsatser	8
2.2.2	Utredande insatser	8
2.2.3	Breddad rekrytering.....	9
2.3	Översyn av organisation	9
2.3.1	Behov inom SÄBO och hemtjänst.....	10
2.3.2	Personal- och kompetensförsörjning.....	10
2.3.3	Nya arbetsroller	11
3	Slutsatser	11
3.1	Rehabiliterande arbetsätt	12
3.2	Mot egen försörjning.....	12
3.3	Översyn av organisation	12
	Referenser	13

1 Bakgrund

I framtagen vård- och omsorgsplan presenteras analyser på att en rad utmaningar som nämnd och förvaltning kommer möta i framtiden. Lekebergs kommun kommer ha en stark befolkningstillväxt de närmaste tio åren. En målgrupp som framhävs är de äldre, som bland annat utgörs av ett högt antal fyrtiotalister som kan ha behov av kommunernas vård- och omsorgstjänster¹. I Lekeberg väntas det bli en befolkningsförändring på hela 72 % (mellan åren 2017-2030) av 80 år och äldre². En annan utmaning omfattar de målgrupper som står utanför arbetsmarknaden. Kommunens kostnader för ekonomiskt bistånd har ökat, och väntas fortsätta öka, bland annat på grund av förändringar inom den statliga arbetsmarknadspolitiken. Andra anledningar som kan svara för det ökade biståndet är att arbetsgivare ställer svåruppnådda krav på arbetskraft och behoven inom hushållen förändrats³. Samtidigt som vård- och omsorgsbehovet ökar visar prognoserna att det kommer finnas minskat antal personer som kan utföra insatserna. Förvaltningen behöver hantera många pensionsavgångar i en tid då det finns färre personer i arbetsför ålder att rekrytera in, konkurrens om bristyrkena och minskade kommunala medel⁴.

Detta medför ett ökat tryck på socialförvaltningens verksamheter. Det handlar om att förbereda organisationen på de förändringar som kommer men också att arbeta proaktivt inför fortlöpande utmaningar. Krav kommer ställas på nytänkande och effektivt resursnyttjande. Insatser behöver prövas, utvärderas och förbättras. Förvaltningen behöver också säkerställa att det finns effektiva systemstöd, ändamålsenliga arbetsmetoder och rätt kompetens som hanterar ovanstående. Ett förebyggande och främjande arbete, med nya digitala lösningar, kommer också spela en stor roll. Målet kommer hela tiden att vara att våra medborgare ska få ökad livskvalitet och bättre hälsa men de samhällsvinster som arbetet medför är också av stor betydelse.

Hösten 2019 fick socialförvaltningen i uppdrag av socialnämnden att ta fram *handlingsplan för Framtidens socialnämnd*, en vidareutveckling av framtagna vård- och omsorgsplan som antogs av nämnd december 2018. I denna framtagna plan beskrivs de insatser och åtgärder som anses nödvändigt att utföra inför framtidens välfärdsbehov.

1.1 Syfte

Syftet med denna plan är att ha en strategisk riktning för socialnämnd och socialförvaltning i arbetet mot att möta framtidens välfärdsutmaningar.

1.2 Mål

Målet med det strategiska arbetet är att medborgare som är eller kommer vara i behov av förvaltningens vård och omsorg ska få god och trygg vård, utökad livskvalitet samt

¹ Socialstyrelsen, *Vård och omsorg om äldre. Lägesrapport 2019*, Stockholm: Åtta.45 tryckeri AB, 2019, sid. 14.

² Enligt befolkningsprognos genomförd av Statistiska centralbyrån, hämtat från presentation av Region Örebro län, *Örebro läns äldre befolkning, 2020*, sid. 6.

³ Sveriges kommuner och regioner (SKR), *Kostnader för ekonomiskt bistånd ökar*, (2020-02-24), <https://skr.se/tjanster/merfranskr/bloggarfranskr/ekonomibloggen/artiklar/kostnaderforekonomisktbandokar.29962.html>

⁴ SKR, *Sveriges viktigaste jobb finns i välfärden*, Stockholm: Åtta.45, 2018, sid. 6.

bli stärkta i sin självständighet. Arbetet ska utifrån ett rehabiliterande förhållningssätt verka förebyggande och främjande för att det ökande vård- och omsorgsbehovet ska minska. Förvaltningens organisation ska anpassas utifrån de insatser som är nödvändiga i arbetet.

Utifrån ovanstående huvudmål är denna plans insatser inriktade mot följande områden:

- ❖ Rehabiliterande arbetsätt
- ❖ Mot egen försörjning
- ❖ Översyn av organisation

Planen ska vara gällande mellan åren 2020-2023. Uppföljning av insatserna och åtgärderna sker en gång om året. Ny reviderad plan arbetas fram när denna plans giltighet har passerat.

2 Insatser och åtgärder

I följande avsnitt presenteras de insatser som ämnas utföras. Varje delområde inleds med en kort analys av nuläge och behov. Efterföljande text beskriver de åtgärder som föreslås utifrån behovsanalys och mål. Åtgärderna summeras i rubrik ”3 Slutsatser”.

2.1 Rehabiliterande arbetsätt

Rehabilitering innebär insatser som ska bidra till att en person med förvärvad funktionsnedsättning återvinner eller bibehåller bästa möjliga funktionsförmåga utifrån dennes behov och förutsättningar. Det innebär också att skapa goda villkor för ett självständigt liv och ett aktivt deltagande i samhällslivet⁵. Ett införande av rehabiliterande arbetsätt är en betydelsefull strategisk riktning – att gå från insatsstyr till behovsstyr, och ett förbättrat stöd till våra medborgare.

2.1.1 Strukturerad arbetsmetod

Socialtjänstlagen är en bred och målinriktad ramlag. Detta skapar utrymme för vård- och omsorgsverksamheter att utforma sina egna (politiskt styrda) riktningar så länge dessa följer de vägledande principerna att stärka individens möjligheter att leva ett självständigt liv⁶. På så sätt kan insatser anpassas efter målgruppens behov men är beslut och mål inte tillräckligt definierade kan insatserna också vara avhängt på de förutsättningar, möjligheter och kunskaper som finns i verksamhet. En strukturerad arbetsmetod och tydliga styrdokument, som vilar på systematiskt arbete för individens behov och självständighet, vägleder handläggare, verksamhet och individ i insatserna.

Individens behov i centrum

Individens behov i centrum (IBIC) är en processmodell som Socialstyrelsen tagit fram för att ge stöd till ett behovsinriktat och systematiskt arbetsätt i beviljade biståndsinsatser⁷. Syftet med IBIC är att stödet ska utgå från individuella behov i en

⁵ Socialstyrelsen, *Rehabilitering*, (2020-02-17), <https://termbank.socialstyrelsen.se/#results>.

⁶ Kunskapsguiden, *Bistånd enligt socialtjänstlagen*, (2019-12-17),

<https://www.kunskapsguiden.se/funktionshinder/Teman/Ansokan-om-bistand-enligt-SoL/Sidor/Ansokan-om-bistand-enligt-SoL.aspx>.

⁷ Socialstyrelsen, *Individens behov i centrum, IBIC*, (2019-11-21), <https://www.socialstyrelsen.se/stod-i-arbetet/aldre/individens-behov-i-centrum/>.

nationellt strukturerad metod, genom de olika processtegen handläggning, genomförande och uppföljning. Dokumentationen bygger på en informationsstruktur och nationellt fackspråk (ICF), kring individens livsområden. Införandet av IBIC är ett viktigt led i utvecklingsarbetet att gå från insatsstyr till behovsstyr och ett mycket betydelsefullt arbete för individens självständighet, bevarande av förmågor och rehabilitering.

Översyn av riktlinjer inom biståndshandläggningen

Individ- och familjeomsorgen har fått i uppdrag att göra en översyn av gällande riktlinjer för biståndshandläggningen. Enligt de nya riktlinjerna kommer biståndshandläggarna arbeta utifrån att definiera tydliga mål i fattade beslut. Riktlinjernas utformning kommer inspireras av processmodellen IBIC. IBIC:s livsområden, mål och måluppfyllelse kommer därmed nyttjas i handläggningen.

2.1.2 Ökad rehabiliteringskunskap

Vården och omsorgen kan många gånger präglas av ett omhändertagande perspektiv. Anledningar till detta kan vara otydliga direktiv, en arbetsplatskultur eller brist på kompetens inom det rehabiliterande området. En kompetensbrist inom rehabilitering bidrar till att området inte uppmärksammas eller prioriteras i förhållande till övrig vård och omsorg⁸. Fysioterapin har en stor och betydande roll i området. Det är en specifik kompetens som syftar till att utveckla, återvinna eller bibehålla bästa möjliga funktionsförmåga för ett aktivt deltagande i samhället⁹. Det är också viktiga kunskaper som till stor del saknas inom förvaltningen idag. Fysioterapeuter och arbetsterapeuter kan tillsammans med övriga yrkesfunktioner komplettera varandra på ett mycket förmånligt plan. Utifrån yrkeskategoriernas samlade kompetens skulle en god kunskapsbas kunna skapas i de olika verksamheterna. Inom funktionshinderområdet finns det en skyldighet att främja jämlikhet i levnadsvillkor och att personer ska få full delaktighet i samhällslivet¹⁰. En målsättning med vård- och omsorgsinsatserna ska därför vara att underlätta för individen att klara ett dagligt liv med god livskvalitet.

Ny kompetens till verksamheterna

Förvaltningen har sedan januari 2020 ingått i ett 1-årigt samverkansprojekt med Capiro vårdcentral Lekeberg. Syftet med insatsen är att vårdcentralen ska tillhandahålla resurser från fysioterapeuter motsvarande 50 % av en heltidstjänst till förvaltningens verksamheter. Två fysioterapeuter ska förse förvaltningens medarbetare med kunskap inom rehabilitering, som ska resultera i nya arbetsmetoder inom det hälsofrämjande och förebyggande arbetet. Fysioterapeuterna kommer bland annat vara delaktiga i arbetet med trygg hemgång samt i arbetet med ändamålsenliga korttidsvistelser. Denna insats är också ett viktigt led mot tillgänglig och framtidsinriktad hälso- och sjukvård, en utvecklad samverkan mellan regionen och länets kommuner¹¹.

⁸ Region Örebro län, *Handlingsplan sammanhållen vård och omsorg 2019-2022*, Örebro, 2019, sid. 11.

⁹ Fysioterapeuternas förbundsstyrelse, *Fysioterapi. Profession och vetenskap*, Stockholm: Fysioterapeuterna, 2016, sid 18.

¹⁰ Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) 2019:883 5 §.

¹¹ Region Örebro län, *God, nära och samordnad vård i Örebro län*, (2019-10-04), <https://www.regionorebrolan.se/naravard>

Ett självständigt liv

Ett självständigt liv (ESL) är en socialpedagogisk behandlingsmodell för individer med psykisk funktionsnedsättning, med fokus på schizofreniliknande tillstånd¹². Syftet med insatsen är att ge individer ökade möjligheter till ett självständigt liv, utifrån bland annat ökad kunskap om sin nedsättning/sjukdom samt om de förmågor individen bär inom olika livsområden. En viktig komponent i metoden är aktivt arbete med egen problemlösning, för att förebygga återfall och försämring¹³. Personal inom LSS-verksamheterna har under 2019 genomfört utbildning inom ESL och är i uppstart för genomförande. Arbetet kommer följas upp vid årets slut.

2.1.3 Trygg hemgång

Vi vet att fler individer kommer vara i behov av kommunens vård- och omsorgsinsatser i framtiden. Kommunen har fått ökade krav vid utskrivningar från sjukhus och resultat från intervjuer visar att många har ett önskemål om att bo kvar i ordinärt boende så långt det är möjligt¹⁴. Detta medför att förvaltningen behöver ha en god planering för individens återkomst till ordinärt boende. Att ordna en trygg hemgång bidrar till individens självständighet, men det är också en samhällsekonomisk vinst då mer bestående vårdinsatser lätt kan skapa ett mer passivt och inaktivt leverne¹⁵.

Ett team

De individer som har goda möjligheter till rehabilitering är målgrupp för trygg hemgång. Trygg hemgång är ett team bestående av biståndshandläggare, sjuksköterska, arbetsterapeut och undersköterskor från dagrehab/hemrehab och hemtjänst som tillsammans med bostadsanpassningshandläggare och personal från regionen arbetar i tät samverkan kring en individs förflyttning till ordinärt boende. Målet med insatsen är att under en tidsbegränsad period skapa trygghet och hjälp till självständighet.

2.1.4 Förebyggande och främjande arbete

Att bli äldre behöver inte innebära att hälsan och upplevd livskvalitet försämras¹⁶. Forskning visar att det finns fyra hörnpelare som är viktiga i ett hälsosamt åldrande. Det gäller social gemenskap, meningsfullhet, fysiskt aktivitet samt goda matvanor. Resultat från en genomförd utredning om sociala mötesplatser visar på att det finns ett stort behov av mötesplatser för social gemenskap¹⁷. Det har också framkommit resultat från årliga brukarundersökningar att ensamheten upplevs som stor bland den äldre befolkningen¹⁸.

¹² Socialstyrelsen, ESL (Ett självständigt liv), (2020-01-29), <https://www.socialstyrelsen.se/utveckla-verksamhet/evidensbaserad-praktik/metodguiden/esl-ett-sjalvstandigt-liv/>.

¹³ Per Borell AB, *Manual till Steg för Steg – En studiecirkel i serien Ett Självständigt Liv (ESL)*. Upplaga 22. Värnamo: 2013, sid. 10.

¹⁴ Lekebergs kommun, *Vård- och omsorgsplan 2019-2030*, 2018, s. 24. SKR, *Trygg hemgång*. För effektivare och säkrare utskrivning från slutna hälso- och sjukvård, Stockholm: ReKo, 2017, sid. 2.

¹⁵ SKR 2017, sid. 4.

¹⁶ Statens folkhälsoinstitut, *Det är aldrig försent! Ett utbildningsmaterial om hälsosamt åldrande med fokus på möten, mat och aktivitet*, Jönköping: Rydheims Tryckeri AB, 2010, sid. 9.

¹⁷ Lekebergs kommun, *Presentation om Öppen mötesplats i Lekeberg*, Fjugesta, 2018.

¹⁸ Socialstyrelsen, *Vad tycker äldre om äldreomsorgen?* (2019-11-22), <https://www.socialstyrelsen.se/statistik-och-data/oppna-jamforelser/socialtjanst/aldreomsorg/vad-tycker-de-aldre-om-aldreomsorgen/>.

Sociala mötesplatser och riktad information

Genom rätt förebyggande och främjande insatser kan förvaltningen stödja och vägleda individer att leva ett mer självständigt liv med god livskvalitet. Under 2020 kommer äldre få tillgång till fler anhörigträffar, forum som kommer öppna upp för mycket delaktighet. Förvaltningen har också som mål att utreda hur en social mötesplats, riktad mot hälsosamt åldrande, kan skapas. En annan betydande insats är att sprida information om de insatser som kommunen tillhandahåller, när behov om stöd och hjälp uppstår.

2.1.5 Valfärdsteknik

Nyttjande av valfärdsteknik kan uppmuntra till trygghet och självständighet på flera plan. Det är också viktiga åtgärder som bidrar till att förvaltningen kan möta de kommande valfärdsutmaningarna¹⁹. Regeringen och Sveriges kommuner och regioners (SKR) styrelse har tagit fram en gemensam vision för digitalisering i hälso- och sjukvården och socialtjänsten - Vision e-hälsa 2025, och socialförvaltningen har genomfört eller planerar att genomföra en rad insatser inom målet. Ett införande av olika tjänster eller insatser bör samtidigt vägas mot den nytta som fås av investeringen. Den offentliga förvaltningen investerar årligen i stora summor i IT-relaterad verksamhetsutveckling för att följa lagar, effektivisera processer och höja servicenivån. Det som också är vanligt är att utvecklingsinitiativ, som redan förbrukat stora resurser, försenas eller läggs ner. Det kan också finnas osäkerhet kring vilka effekter som investeringarna resulterar i²⁰.

Bevaka och utreda digitala lösningar

Förvaltningen nyttjar idag en rad digitala tjänster. Olika typer av larm, e-tjänster, webbaserade möten och robotar är några exempel på detta. Den digitala världen förändras snabbt och det finns mer som förvaltningen kan genomföra. Det som är viktigt att bevaka är att inköp och införande av tjänster nogsamt bör vägas mot den nytta som fås av investeringen²¹. Utifrån ovanstående är förvaltningens strategi att aktivt bevaka insatser - utifrån studiebesök, deltagande i nätverk samt övergripande omvärldsbevakning för att få kunskap och kännedom om de insatser som förvaltningens verksamheter kan ha störst nytta av framledes.

2.2 Mot egen försörjning

I socialtjänstlagen²² står lydelsen att individer som på egen hand eller på annat sätt inte kan tillgodo sina behov har rätt till ekonomiskt bistånd, för sin försörjning och för sin livsföring i övrigt. Det gäller individer som kan arbeta och vid godtagbara skäl även individer som inte står till arbetsmarknadens förfogande. De insatser som genomförs inom kommunen syftar till stor del att förbereda individen mot den öppna arbetsmarknaden. Övriga myndigheter är också mycket viktiga aktörer för individens försörjning.

¹⁹ SKR, *Stöd för införande av valfärdsteknik inom socialtjänsten*, (2020-01-09), <https://skr.se/integrationsocialomsorg/socialomsorg/digitaliseringinomsocialtjansten/valfardstekniksocialomsorg/inf-orandestodvalfardsteknik.24985.html>.

²⁰ Myndigheten för digital förvaltning, *Bättre arbete med nyttorealisering*, (2020-02-17), <https://www.digg.se/digitalisering-av-offentlig-sektor/battre-arbete-med-nyttorealisering>.

²¹ Ibid.

²² SoL 2001:453 4 kap 1§.

2.2.1 Arbetsmarknadsinsatser

Majoriteten av de individer som söker ekonomiskt bistånd har en planering med Näringsliv-, integration-, och arbetsmarknadsenheten (NIA) eller Coachingteamet (CT). En annan stor grupp är nyanlända flyktingar som inte får fullt tillräcklig etableringsersättning från Arbetsförmedlingen. Övriga individer har kontakt med i olika vårdinstanser, otillräcklig ersättning från a-kassa, är föräldralediga, studerar enligt gymnasielagen eller har planering biståndshandläggare. Av de hushåll som presenteras är det jämn fördelning mellan kvinnor och män, inrikes födda och utrikesfödda och ålder. Lekebergs kommun har en låg arbetslöshet (4,8 %, januari 2020)²³. Av de deltagare som varit inskrivna på NIA eller CT har 52,5 % gått vidare mot arbete eller studier. Det är ett bra resultat jämfört med det nationella medelvärdet 36-37 %, enligt statistik från Kolada.

Trots låg arbetslöshet och fina resultat finns målgrupper som förvaltningen behöver bevaka. En grupp som löper större risk att hamna i ett biståndsberoende är nyanlända flyktingar. Dessa individer kan på grund av funktionshinder, medicinska svårigheter eller begränsningar gentemot utbildningsplikten ha svårt att kvalificera sig till eller i etableringsprogrammet, samt ha svårt att nå egen försörjning efter att programmet löpt ut. Många individer behöver andra eller utökade insatser än de som erbjuds via det två-åriga etableringsprogrammet.

En annan grupp som kontinuerligt söker ekonomiskt bistånd är de individer som står mycket långt från arbetsmarknaden. Många gånger handlar det om komplex sjukdomsproblematik och/eller psykisk ohälsa. Försäkringskassans nya direktiv har medfört att färre beviljas sjuk- och aktivitetsstöd och det drabbar individer som är långvarigt sjuka och som saknar sjukpenninggrundande inkomst (SGI)²⁴.

Utveckla samverkansarbetet

IFO och NIA har i dagsläget en utvecklad samverkan gällande försörjningsstödstagares väg mot egen försörjning. Det är samverkan på flera nivåer där personal från IFO och NIA träffas regelbundet och diskuterar ärenden samt övergripande samverkansarbete. Övriga samverkande aktörer, från kommunala enheter samt Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Region Örebro län är också involverade i samverkansarbetet på vissa plan. Denna samverkan har en betydande roll för individernas stegförflyttningar. En tät kontakt med samordnade uppföljningar förkortar onödiga ledtider. Parterna kan snabbt dela information och tillsammans diskutera verkningsfulla insatser för etablering, utbildning, praktik eller arbete. Det är av stor betydelse att IFO och NIA fortlöpande utvecklar samverkansarbetet, bidrar med stöd och vägledning till varandra och tar ett gemensamt ansvar i det komplexa området. Det fortsatta arbetet bör vara riktat mot att utarbeta en gemensam samsyn och målbild.

2.2.2 Utredande insatser

En grupp som utmärker sig i negativ riktning, som inte gör stegförflyttningar i för andra verkningsfulla insatser inom CT eller NIA, är individer med komplex problematik. Dessa individer har haft ekonomiskt bistånd som sin huvudsakliga försörjning under flera år.

²³ Enligt månadsstatistik från Arbetsförmedlingen

²⁴ Ibid.

Ett långtidsberoende av ekonomiskt bistånd skapar sociala, ekonomiska och folkhälsorelaterade problem för både individ och samhälle. Varför de insatser som erbjudits inte varit verkningsfulla för ovan presenterad målgrupp är i dagsläget oklart, vilket samverkansparterna vill undersöka vidare.

Projekt: Kartläggning och behovsanalys av ekonomiskt biståndsberoende

Det har nyligen på initiativ av CT startats upp ett projekt som syftar till att undersöka målgruppen, samt de insatser som genomförts för individerna, mer djupgående. Representanter från NIA, IFO och regionen ska utifrån arbetsmetoden "tjänstedesign" samla in information under första halvan av 2020 som utmynnas i en rapport. Förvaltningen tar del av materialet och vidare analyser ska ske mot målet att utveckla de sysselsättningsbefrämjande verksamheterna.

2.2.3 Breddad rekrytering

Vi vet enligt prognoser om välfärdsutmaningarna att färre kommer behöva ta hand om fler. Ungefär hälften av Sveriges befolkning är idag sysselsatt och den del av befolkningen som arbetar ska försörja dels sin egen del av samhällskostnaden och dels de 50 % som inte arbetar²⁵. Det är en ekvation som kommer att bli svår att lösa. Ett sätt att möta ovanstående, och samtidigt öppna upp arbetsmarknaden för de som inte har en avlönad sysselsättning, är att bredda rekryteringen. Det behövs medarbetare med olika kompetenser och erfarenheter för att en god välfärd ska kunna erbjudas till alla medborgare. Att bredda rekryteringen innebär att anställa medarbetare som har annan kompetens är den formellt kvalificerade.

Analys av differentierade arbetsuppgifter

Socialförvaltningen har i samverkan med Örebro universitet gjort en översyn av förvaltningens yrkesfunktioner i syfte att åskådliggöra arbetsuppgifter som inte kräver formell utbildning/kompetens. Resultatet av denna översyn kommer under 2020 analyseras vidare mot målet att nya arbetsroller ska kunna presenteras. Detta medför att grupper som idag står utanför arbetsmarknaden; nyanlända, funktionshindrade eller unga lättare kan få anställning inom verksamheterna. En annan insats av betydelse är att skapa ett stöd för de individer som har behov av språklig och skriftlig vägledning i arbetet. Detta kommer också utredas under året.

Språkhandledare

Medarbetare som rekryteras in, till exempel genom breddad rekrytering, kan vara i behov av särskilt stöd för att klara uppdraget. Det kan handla om att läsa och förstå rutiner eller föreskrifter, muntliga överenskommelser eller att själv kunna genomföra den sociala dokumentation som förväntas. För att möta upp det behovet behöver verksamheterna ge särskilt uppdrag till en eller flera medarbetare som stöttar andra anställda i området. På så sätt skapas en god kommunikation och chefer får ett betydelsefullt stöd i arbetet.

2.3 Översyn av organisation

Ett aktivt arbete med de två ovanstående målområdena; införande av rehabiliterande arbetsätt och insatser för att stärka individer mot egen försörjning, medför ett omfattande omställnings- och förändringsarbete inom förvaltningen. Det gäller

²⁵ Ekonomifakta, *Vad gör befolkningen?*, (2019-10-23), <https://www.ekonomifakta.se/Fakta/Arbetsmarknad/Befolkning/Befolkning-och-arbetsmarknad/>.

insatser som socialförvaltningen påbörjat i flera avseenden. Nytt systemstöd, införande av ny eller utvecklad välfärdsteknik, översyn av riktlinjer och utbildningsinsatser för personal är några stora områden som har utretts, genomförts eller ligger i planering för genomförande. Ett fortlöpande utvecklings- och förbättringsarbete kräver tid, kunskap och resurser och ska förvaltningen kunna fortsätta med ett framgångsrikt arbete behöver förutsättningarna för det också skapas.

2.3.1 Behov inom SÄBO och hemtjänst

Lekebergs kommun har likt många andra kommuner haft en gynnsam demografisk och ekonomisk utveckling, vilket har inverkat positivt på ovanstående. Detta kommer vända och förvaltningen kommer utifrån rådande förutsättningar få svårt att möta upp välfärdsutmaningar med en budget i balans. Det kommer uppstå ett ökat tryck att leverera hög kvalitet till lägre kostnad vilket i förlängningen medför att verksamheter kan behöva effektiviseras²⁶.

Rekommendation i lokalförsörjningsplan

I prognoserna går det att utläsa att det kommer behövas fler platser på de särskilda boendena inom en fem-tio års period. I samma prognoser beskrivs också att fler äldre önskar bo kvar i ordinärt boende längre, vilket kan leda till ett ökat tryck på hemtjänsten²⁷. En planering av olika alternativ gällande de särskilda boendena har tagits fram i en lokalförsörjningsplan, som ska beslutas i kommunstyrelsen under våren 2020. Beroende på vad kommunstyrelsen beslutar kommer detta påverka socialförvaltningens organisation, en planering som är svår att förutspå i dagsläget. Förvaltningens uppgift blir att bevaka arbetet och tidigt planera inför eventuella förändringar som det beslutas om.

Analys och utredning av hemtjänstinsatser

Med kommande behov i åtanke är bedömningen att det bör finnas en planering för hur förvaltningen ska eller bör hantera ett eventuellt ökat behov inom hemtjänsten. I dagsläget görs det en planering på hur många hemtjänsttimmar som enheten ska utföra enligt biståndsbeslut. Hur de planerade timmarna faktiskt nyttjas görs ingen uppföljning på. Utifrån ovanstående analys kan det bli aktuellt att hemtjänsten inom en rimlig framtid genomför en utredning som påvisar om och hur den planerade tiden bör följas upp.

2.3.2 Personal- och kompetensförsörjning

Ett viktigt arbete för den framtida arbetsorganisationen är hur förvaltningen hanterar sin personal- och kompetensförsörjning. Socialförvaltningen kommer möta flera utmaningar inom området. En ökning av främst åldersgruppen äldre, färre antal personer i arbetsför ålder och många pensionsavgångar är några bakomliggande orsaker till prognoserna. Det kommer också vara brist om vissa yrkesfunktioner som medför konkurrens om utbildad personal. Nämnd och förvaltning behöver samtidigt hantera minskade ekonomiska anslag. För att klara av dessa utmaningar behöver verksamheterna arbeta med flera insatser, på flera plan.

²⁶ SKR, *Handbok för effektiv äldreomsorg, en handfast guide till ökad kvalitet och lägre kostnader*, Stockholm, 2019, sid 5.

²⁷ Lekebergs kommun, 2018, sid. 24.

Kompetensförsörjningsplan

En förvaltningsövergripande personal- och kompetensförsörjningsplan ska arbetas fram. Insatserna som beskrivs i denna ska falla under en kommunövergripande strategisk kompetensförsörjningsplan som tas fram av personalavdelning. Planen beräknas vara klar och beslutad under våren 2020, och förvaltningen kan efter den tidpunkten påbörja arbetet med egen förvaltningsspecifik plan. Prioriterade områden kommer att vara insatser knutet till attraktiv arbetsgivare och förlängning samt utökning av arbetslivet. Rådande och kommande behov som förvaltningen möter inom området kommer också belysas.

Utökat stöd till ledningsorganisation

I dagsläget hanterar cheferna inom äldreomsorgen stora personalgrupper, ett mycket högre antal än den satta rekommendationen. Det medför en hög arbetsbelastning. För att säkerställa att verksamheterna fortsättningsvis ska kunna genomföra ett kvalitativt utvecklings- och förbättringsarbete, samt kunna hantera de utmaningar som äldreomsorgen står inför är det nödvändigt med rätt stöd till cheferna. Förvaltningen får tillfälligt stöd (effektiviseringsmedel) under 2020 men en permanent lösning behöver tillskapas för att möta upp de långsiktiga behoven. Detta kommer läggas fram som förslag i budgetarbetet inför 2021.

2.3.3 Nya arbetsroller

Vård- och omsorgsverksamheterna kommer att ha svårt att hitta kunnig och kompetent personal som ska utföra vård- och omsorgsinsatserna i framtiden. Prognoserna visar att det kommer vara ett underskott på utbildad personal (gymnasienivå eller högre) inom vård och omsorg som motsvarar 35 procent av den totala efterfrågan år 2035²⁸. Det är därför av yttersta vikt att förvaltningen är mån om befintlig personal, säkerställer att yrkesfunktionerna har rätt kunskaper för uppgifterna samt att arbetet genomförs på högsta kompetens.

Differentiering av arbetsuppgifter

För att få ett bättre underlag till detta har ett uppdrag genomförts i samverkan med Örebro universitet. I denna insats har medarbetare från varje verksamhet fått beskriva och gradera olika arbetsuppgifter knutet till den yrkesfunktion de tillhör. Resultatet av uppdraget har utmynnat i en rapport som socialförvaltningens ledningsgrupp ska, tillsammans med samverkande aktörer, analysera vidare. Målet är att tydliggöra förvaltningens yrkesfunktioner så att funktionerna gör rätt uppgifter utifrån utbildning och kompetens.

3 Slutsatser

I följande avsnitt sammanfattas föreslagna åtgärder, målen med dessa och planerad start. Insatserna genomförs under förutsättning att finansiering finns. Åtgärder förenat med mindre kostnader planeras in inom befintlig budget²⁹. De åtgärder som medför större anspråk på finansiering presenteras i årlig budgetprocess. Arbetstid som läggs ned på de olika åtgärderna är inte inräknat i kostnaderna.

²⁸ SCB, *Trender och prognoser, befolkningen, utbildningen, arbetsmarknaden med sikte på år 2035*, Stockholm: Ateljén SCB, 2017, sid. 27.

²⁹ Efter beslut av ledningsgrupp.

3.1 Rehabiliterande arbetssätt

Åtgärd	Mål	Planerad start
Införande av processmodell IBIC	Strukturerad arbetsmetod	Vår 2021
Översyn av riktlinjer bistånd	Reviderade riktlinjer	Pågående
Inköp av tjänst; 50 % fysioterapi	Utökad rehabiliteringskunskap	Pågående
Implementering arbetsmodell ESL	Utöka självständigt leverne	Pågående
Införande av Trygg hemgång	Utöka självständigt leverne	Pågående
Utredning social mötesplats	Tillskapande av mötesplats	Höst 2020
Tillskapande av infomaterial, äldre	Sprida information	Höst 2020
Bevaka, utreda välfärdsteknik	Kunskapsinhämtning	Pågående

3.2 Mot egen försörjning

Åtgärd	Mål	Planerad start
Utvecklad samverkan	Verkningsfulla insatser	Höst 2020
Utredning av behovsanalys	Förbättrade insatser	Höst 2020
Analys av arbetsuppgifter	Breddad rekrytering	Vår 2020
Språkhandledare	Attraktiv arbetsgivare, god vård	Höst 2020

3.3 Översyn av organisation

Åtgärd	Mål	Planerad start
Rev. enligt lokalförsörjningsplan	Planering för behov av platser	Efter beslut
Utredning hemtjänstinsatser	Planering inför effektiviseringskrav	Höst 2020
Rev. Kompetensförsörjningsplan	Planering för framtida behov	Höst 2020
Införande av stöd till chefer	Tillskapa utrymme för utveckling	Vår 2021
Analys differentierade uppgifter	Arbete mot högsta kompetens	Vår 2020

Referenser

Lagstiftning

SFS 1993:387. *Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade.*

SFS 2001:453. Socialtjänstlagen.

Rapporter, publikationer, presentationer

Fysioterapeuternas förbundsstyrelse. *Fysioterapi. Profession och vetenskap.* Stockholm: Fysioterapeuterna, 2016.

Lekebergs kommun. *Presentation om Öppen mötesplats i Lekeberg.* Fjugesta, 2018.

Lekebergs kommun. *Vård- och omsorgsplan 2019-2030.* Fjugesta, 2018.

Per Borell AB. *Manual till Steg för Steg – En studiecirkel i serien Ett Självständigt Liv (ESL). Upplaga 22.* Värnamo: 2013.

Region Örebro län. *Handlingsplan sammanhållen vård och omsorg 2019-2022.* Örebro, 2019.

Region Örebro län. *Örebro läns äldre befolkning - befolkningsprognos genomförd av Statistiska centralbyrån.* Örebro, 2020.

SCB. *Trender och prognoser, befolkningen, utbildningen, arbetsmarknaden med sikte på år 2035.* Stockholm: Ateljén SCB, 2017.

SKR. *Handbok för effektiv äldreomsorg, en handfast guide till ökad kvalitet och lägre kostnader.* Stockholm: SKR, 2019.

SKR. *Trygg hemgång. För effektivare och säkrare utskrivning från slutna hälso- och sjukvård.* Stockholm: ReKo, 2017.

Socialstyrelsen. *Vård och omsorg om äldre. Lägesrapport 2019.* Stockholm: Åtta.45 tryckeri AB, 2019.

Statens folkhälsoinstitut. *Det är aldrig försent! Ett utbildningsmaterial om hälsosamt åldrande med fokus på möten, mat och aktivitet.* Jönköping: Rydheims Tryckeri AB, 2010.

Sveriges kommuner och regioner. *Sveriges viktigaste jobb finns i välfärden.* Stockholm: Åtta.45, 2018.

Webbsidor

Ekonomifakta. *Vad gör befolkningen?,*

<https://www.ekonomifakta.se/Fakta/Arbetsmarknad/Befolkning/Befolkning-och-arbetsmarknad/>.

(Hämtad 2019-10-23).

Kunskapsguiden. *Bistånd enligt socialtjänstlagen.*

<https://www.kunskapsguiden.se/funktionshinder/Teman/Ansokan-om-bistand-enligt-SoL/Sidor/Ansokan-om-bistand-enligt-SoL.aspx>.
(Hämtad 2019-12-17).

Myndigheten för digital förvaltning. *Bättre arbete med nyttorealiserings.*

<https://www.digg.se/digitalisering-av-offentlig-sektor/battre-arbete-med-nyttorealiserings>.
(Hämtad 2020-02-17).

Region Örebro län. *God, nära och samordnad vård i Örebro län.*

<https://www.regionorebrolan.se/naravard>
(Hämtad 2019-10-04).

SKR. *Därför ökar kommunernas kostnader för ekonomiskt bistånd.*

<https://skr.se/tjanster/press/nyheter/nyhetsarkiv/darforokarkommunernaskostnaderforekonomisktbistand.31750.html>.
(Hämtad 2020-02-24).

SKR. *Stöd för införande av välfärdsteknik inom socialtjänsten.*

<https://skr.se/integrationsocialomsorg/socialomsorg/digitaliseringinomsocialtjansten/valfardstekniksocialomsorg/inforandestodvalfardsteknik.24985.html>.
(Hämtad 2020-01-09).

Socialstyrelsen. *ESL (Ett självständigt liv).* <https://www.socialstyrelsen.se/utveckla-verksamhet/evidensbaserad-praktik/metodguiden/esl-ett-sjalvstandigt-liv/>.

(Hämtad 2020-01-29).

Sveriges kommuner och regioner. *Kostnader för ekonomiskt bistånd ökar.*

<https://skr.se/tjanster/merfranskr/bloggarfranskr/ekonomibloggen/artiklar/kostnaderforekonomisktbistandokar.29962.html>
(Hämtad 2020-02-24).

Socialstyrelsen. *Individens behov i centrum, IBIC.*

<https://www.socialstyrelsen.se/stod-i-arbetet/aldre/individens-behov-i-centrum/>.
(Hämtad 2019-11-21).

Socialstyrelsen. *Rehabilitering.* <https://termbank.socialstyrelsen.se/#results>.

(Hämtad 2020-02-17).

Socialstyrelsen. *Vad tycker äldre om äldreomsorgen?.*

<https://www.socialstyrelsen.se/statistik-och-data/oppnajakforelser/socialtjanst/aldreomsorg/vad-tycker-de-aldre-om-aldreomsorgen/>.
(Hämtad 2019-11-22).